

Puolustusministeriölle

SUOMEN TEOLLISOIKEUDELLINEN YHDISTYS (STY) RY:N LAUSUNTO KOSKIEN HALLITUKSEN ESITYSTÄ VN/20547/2022

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi sopimuksen puolustukseen liittyvien, patentoitavaksi haettujen keksintöjen salassapidon vastavuoroiseksi turvaamiseksi sekä Naton sopimuksen teknisten tietojen välittämisestä puolustustarkoituksiin ja niiden täytäntöönpanomenettelyt. Esitys sisältää lisäksi ehdotukset voimaansaattamislakeiksi, joilla saatetaan voimaan molempien sopimusten ja näiden täytäntöönpanomenettelyjen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset. STY kannattaa ehdotuksia alla olevilla kommentteilla.

Puolustukseen liittyvien, patentoitavaksi haettujen keksintöjen salassapidon vastavuoroinen turvaaminen

Verrattuna sopimuksettomaan tilanteeseen, jossa keksijällä ei lähtökohtaisesti valtion salassapitointressin vuoksi ole lainkaan mahdollisuutta hakea keksinnölleen patenttisuojaa toisissa valtioissa, nyt voimaansaattavan sopimuksen soveltamisen voidaan katsoa laajentavan patentinhakijan mahdollisuutta hyödyntää keksintöään, mikä on kannatettavaa.

Suomen lainsäädäntö ei kuitenkaan tällä hetkellä näytä mahdollistavan sitä, että suomalaiset yritykset tai yksityiset tahot omistaisivat salassa pidettäviä maanpuolustuskeksintöjä, joille he voisivat hakea patenttia toisissa sopimusvaltioissa. Tämän takia liittymisellä sopimukseen puolustukseen liittyvien, patentoitavaksi haettujen keksintöjen salassapidon vastavuoroiseksi turvaamiseksi ei voida katsoa olevan suoraan esitysluonnoksen luvussa 5 mainittuja vaikutuksia suomalaisille yrityksille. STY pitää tärkeänä, että myös suomalaisille patentinhakijoille saadaan väylä suojata salassa pidettäviä puolustuksellisesti merkityksellisiä keksintöjä toisissa sopimusvaltioissa. Tätä tarkoitusta varten olisikin tärkeää saada muutoksia lakiin maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä (maanpuolustuskeksintölaki) tai muutoin vahvistaa tämä sama väylä suomalaisille yrityksille.

NATO-sopimus koskee puolustukseen liittyviä keksintöjä, kun taas maanpuolustuskeksintölaki koskee keksintöjä, joilla on pääasiallisesti merkitystä maanpuolustukselle. Voiko suomalaisen keksijän tai yrityksen patenttihakemus jatkossa aiempaa helpommin tulla valtion pakkolunastamaksi tai salassapidettäväksi määrättäväksi? Jotta vaikutukset suomalaisiin keksijöihin ja yrityksiin säilyisivät kohtuullisina, kynnys yksinoikeuden rajoittamiseen ja siten keksijän omaisuuden suojaan puuttumiseen tulisi edelleen säilyä korkealla. STY pitääkin tärkeänä, että NATO-sopimuksen voimaansaattamisen yhteydessä tarkastellaan tarkemmin myös sen suhde voimassa olevaan maanpuolustuskeksintölakiin.

Vaikka ehdotetussa voimaansaattamislaisissa ei edellytetä asiamiehen käyttöä salassa pidettävän hakemuksen jättämiseksi, olisi tarpeellista, että Suomessakin on patenttiasiamiehiä, asianajajia tai muita oikeutettuja edustajia, jotka täyttävät Naton keksintösopimuksen täytäntöönpanomenettelyiden vaatimukset turvallisuusluokitellun tiedon pääsyoikeuksista sekä tietoturvalisistä säilyttämisestä. Yritysturvallisuusselvitystodistuksen saamiseen liittyvät suorat ja epäsuorat kustannukset vaikuttavat muodostuvan merkittäviksi. Ottaen huomioon hakemusten vähäiseksi arvioitu määrä ja jakautuminen useille eri toimistoille, on hyvin epätodennäköistä, että yksittäinen asiamiestoimisto saisi katettua näitä kustannuksia asiakkaalta saatavilla lisäpalvelumaksuilla. Olisikin järkevää, että turvallisuusluokitellut asiakirjat säilytetään PRH:ssa, jossa valtuutetut asiamiehet voisivat käydä niitä käsittelemässä.

Teknisten tietojen välittäminen puolustustarkoituksiin

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Naton sopimuksen teknisten tietojen välittämisestä puolustustarkoituksiin ja siihen liittyvät täytäntöönpanomenettelyt. Nato-sopimuksen tavoitteena on edesauttaa omistusoikeudellisten teknisten tietojen välittämistä ja käyttämistä puolustustarkoituksiin. Sopimuksella vahvistetaan Naton jäsenvaltioiden puolustuskykyä välittämällä omistusoikeudellisia teknisiä tietoja puolustusalan tutkimuksen, kehityksen ja puolustustarvikkeiden ja -materiaalien valmistuksen tueksi.

Sopimus ja sitä koskevat täytäntöönpanomenettelyt ehdotetaan saatettavaksi voimaan blankettimuotoisella lailla, jonka mukaan sopimuksen ja sen täytäntöönpanomenettelyjen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

Sopimuksen I artiklassa määritetään sopimuksen keskeiset käsitteet, kuten ”*omistusoikeudelliset tekniset tiedot*”, joilla tarkoitetaan ”*tietoja, jotka ovat luonteeltaan teknisiä, riittävän selkeitä käytettäväksi ja käyttökelpoisia teollisuudessa ja jotka ovat ainoastaan niiden omistajan ja häneen asianosaissuhteessa olevien henkilöiden tiedossa, ja jotka eivät siten ole julkisesti saatavilla. Omistusoikeudelliset tekniset tiedot voivat sisältää esimerkiksi keksintöjä, piirustuksia, taitotietoa ja dataa*”. Sopimuksen täytäntöönpanomenettelyjen II osan kohdan 4 mukaan sopimuksen tarkoittamia teknisiä tietoja välitettäessä niiden on muun muassa ”*sisällettävä tai niihin on liitettävä pysyvästi selitys, joka on sijoitettu näkyvään paikkaan ja jossa todetaan selvästi: a. että tiedot ovat omistusoikeudellisia*”.

Esityksessä (s. 26-27) omistusoikeudellisten teknisten tietojen asemaa käsitellään toteamalla, että omistusoikeudelliset tekniset tiedot voivat sisältää yritysten liikesalaisuuksia, joista säädetään liikesalaisuuslaissa, sekä immateriaalioikeuksia, joista säädetään muun muassa patenttilaissa, tavaramerkkilaisissa ja tekijänoikeuslaissa. Tämän tarkemmin esityksessä ei käsitellä ”*omistusoikeudellisten teknisten tietojen*” käsitettä.

Suomen oikeusjärjestelmässä on perinteisesti katsottu, että liikesalaisuuksia tai tietoa ei omisteta, vaan yleisesti puhutaan niiden oikeasta tai laillisesta haltijasta (ks. mm. liikesalaisuuslain 2 §:n 2) kohdan määritelmä ”*liikesalaisuuden haltijasta*” ja *Vapaavuori, Tom: Liikesalaisuudet ja salassapitosopimukset, Helsinki 2019, sivut 44-45, 124-127 ja 550*). STY:n käsityksen mukaan Naton sopimukseen liittyvä käsite juontanee siten juurensa Angloamerikkalaisen oikeusjärjestelmän käsitteestä ”*proprietary information*”, joka ei kuitenkaan ole Suomen oikeusjärjestelmän mukainen. Tästä syystä STY pitäisi tärkeänä, että esityksessä täsmennettäisiin, ettei sillä tai Naton sopimuksen ja sen täytäntöönpanomenettelyjen voimaansaattamisella ole tarkoitus luoda omistusoikeutta liikesalaisuuksiin tai tietoihin taikka muutenkaan muuttaa Suomen oikeusjärjestelmän nykytilaa liikesalaisuuden ja tietojen hallitsemisen osalta.

Helsingissä, 16. päivänä lokakuuta 2023

Kunnioittavasti,

SUOMEN TEOLLISOIKEUDELLINEN YHDISTYS R.Y.

Mikael Segercrantz

Puheenjohtaja

Suomen teollisoikeudellinen yhdistys r.y. (ruotsiksi Finska föreningen för industriellt rättsskydd r.f.) on 1931 perustettu patentti-, hyödyllisyysmalli-, tavaramerkki-, mallioikeus- ja markkinointijuridiikka-alan ammattilaisten yhdistys. Yhdistyksessä on yli 500 henkilö- ja yhteisöjäsentä. Yhdistyksen tarkoituksena on muun muassa edistää immateriaalioikeuksiin liittyvien hyvien käytäntöjen ja lainsäädännön kehitystä.